

Konungen förklarar krig! /

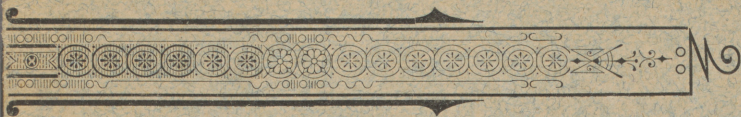
Hedenstierna, Alfred,

59 C Br.

HEDENSTJERNA, ALFRED

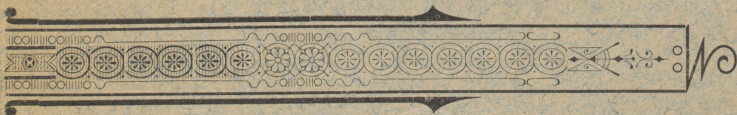
Rönn
gr.
(Bör)
s

Konungen

förklarar krig!

(Ur "Smålandsposten".)

1897.

Det var af ålder svenske konungars rätt att, med sin högre blick utöfver land och haf varsko, då faran hotade Sveriges folk och rike, samt, då öppen eller förtäckt fiende kastade lysten blick åt våra landamären, förklara krig och låta budkafveln gå från bygd till bygd.

Kungar äro menniskor och som sådana tillgängliga för alla menckliga passioner och i stånd att begå alla menckliga misstag. Ej heller Sveriges krigshistoria saknar exempel derpå; stundom vände svenskt mannamod dock kampen till seger, men blef det ej så, bars pröfningen med svenskt tålmod i hoppet att

”än grydde dag, än var ej allt förbi”.

Men vare sig kungasvärdet mer eller mindre välbetänkt flög ur skidan, aldrig har det blifvit sagdt, att Sveafolket svek, då konungen förklarar krig. Svekfritt, trofast följde det sin drott genom lif och död och offren för fosterland och konung vägdes ännu aldrig i farans stund af frie svenske män.

Än strödde segerns gudinna sina håfvor öfver de blågula banéren så ymnigt, att Europa darrade för det svenska namnet, än kämpade vi högt i nord

för tum efter tum af egen torfva; men med full sanning kunde dock alltid på det folk, hvilket vi äro stolta öfver att nämna våra fäder, tillämpas hvad vår störste skald sjöng om den svenskaste af våra hjeltekonungar:

”I med och motgång lika,
Sin lyckas öfverman.”

Tiden är vorden en annan; stormaktsdrömmarna äro slut för alltid och äfven hotet mot svensk frihet och sjelfbestånd ljuder dofvare och aflägsnare, så doft och aflägset, att en stor del af vårt folk fattade det som en vaggsång för värnet om vår frihet, tills just i våra dagar man börjat vakna upp ur en slummer, den Guds straff i vidriga öden lätt kunde vändt till vår frihets dödssömn.

Tiden är vorden en annan äfven i det fallet, att gränsen mellan folkvilja och konungamakt har flyttats närmare tronen; och Sveriges konung är i all sin gerning bunden utaf en bland de friaste konstitutioner.

En makt lägger dock äfven regeringsformen af 1809 mera odelad i monarkens hand: ”Konungen förklarar krig!”

Under vise konungars hägn har dock Sveriges folk på mer än åttio år aldrig behöft bäfva för den makten. Ej den drott, som i ”folkets kärlek” såg ”sin belöning”, ej den, som på sin sköld ristade ”rätt och sanning”, icke heller den varmhjertade och dådlystne, hvilken betecknade ”lagen” såsom hörnstenen i ”landets byggnad”, och allra minst han, som satt ”brödrafolkens väl” till sitt lifsmål, har velat leda våra öden in på äfventyrliga banor.

Och dock ljuda nu öfver allt Sveriges land,
högt och klart och manande, de ord, hvilka af ål-
der haft makt att resa Sveriges folk såsom *en* man:
Konungen förklarar krig!

Det finnes en fiende, som, tyst och försåtligt,
smyger omkring ibland oss, som sårar utan stål
och mördar utan dunder, som räknar sina offer i
tusental och söker sina valplatser, hvarhelst det
honom lyster. Högt uppe på vår kulturs spetsar
drabbar den fiendens lod; den store vetenskaps-
mannen, den glänsande skalden, de unga, vårliga
bärarne af den moderna svenska bildningen falla
maktlösa ned, förintade af hans osynliga vapen,
liksom mästare och ämnessvenner vid konstens
och industriens härdar. Den spränger stadens por-
tar och bryter hemmens lås, den smyger in i fa-
miljerna och fäller sina offer, utan att räkna deras
år eller de hjertan, som blöda, eller väga den lycka,
som krossas. Likt masken i rosens stjelk kommer
den ungmöns kind att vissna och ynglingens kraft
att dö, sliter skoningslöst hjertats ömmaste band
och gäckar månget fagert skimrande hopp.

Det är hemskt och förfärande när krigets Mo-
loch i kampen stater emellan af ett folk på fyrtio
millioner människor skördar tvåhundredatusen man;
men vårt hjerta är färdigt att stelna af skräck, då
vi höra, att hos stoften af ungefär hvar fjerde men-
niska, som dött i sin säng, hitta läkarne spår af
tuberkulosen, och i våra storstäder utgör denna i
ett af sju dödsfall dödsorsaken. I hela landet kräf-
ver lungsoten årligen omkring tolf tusen människolif.

Den fienden vet af ingen vapenhvila. I Tyskland
blöda ännu i många hem såren af kriget med Frank-

rike för sex och tjugu år sedan; men huru försvinnande ringa äro ej svärdens och kanonernas offer mot tuberkulosens, som i detta land beräknas till mellan 160,000 och 200,000 årligen!

Koppornas härjningar före vaccinationen hinna ej upp häremot, och koleran, hvars blotta namn hotar att förlama oss af fasa, är i sjelfva verket en barnlek emot denne tyste, lömske fiende, som vi ha midt ibland oss!

En snällare skaffare åt dödens rike har aldrig funnits, och döden föregås här oftast af flerårig tortyr; lungotspatienternas antal är ungefär sex gånger så stort som dödsfallens. Fem å sex år räcker således kampen, som står hårdast i lefnadsåldern 10 till 40 år och således drabbar värst bland familjens vackraste hopp och säkraste stöd.

Hemsk är döden, då den hastigt borttrycker våra kära; mångdubbelt hemsk, när dödskampen blir mångårig, dödsfröet försåtligt sprides åt alla håll under tiden och de fattiges för lifsuppehållet så högst nödiga arbetskraft delvis måste offras för att i det längsta hålla lif i en ångestfullt flämtande låga, som dock är dömd att i förtid blåsas ut!

Vetenskapen står lyckligtvis ej längre handfallen gentemot detta mensklighetens kanske grymaste gissel. Den känner och kan med temlig bestämdhet angifva vapnen, der blott — medel finnas att köpa dem.

Här är en försvarsorganisation, som brådskar!

Så nalkades tiden att kvartseklet skulle fyllas af Oscar II:s regering, och Sveriges folk och ledande män kände lifligt och enigt behovet af att till de hjertats häfvor, de alltid hemburit folkär

drott, äfven lägga synliga yttre bevis på sin tacksamhet och kärlek.

Huru skulle dessa yttre vedermälen användas? För fredlig id har mycket gjorts på dessa fem och tjugu år, och efter långa, bittra strider har konungen omsider äfven haft glädjen se en god grund lagd till rikets värn mot yttre fiender.

Det var då, som konungen beslöt att smida svenska folkets hyllningsgård till ett vapen mot den fruktansvärde fienden, det var då, som Sveriges drott förklarade krig mot tuberkulosen!

En ädlare kungatanke har aldrig blifvit tänkt, ett heligare krig aldrig förklaradt!

Det nittonde århundradets krig ha i hufvudsak en väsentligen olika karakter mot äldre tidens. Efdens store korsikanens tid ha de ej mera varit uttrycken för eröfrarlust, furstenyck och furstehämd, utan framtvingsats af känslor, som rört sig inom nationernas egna bröst. Men när har väl en sådan känsla varit mera klar, mera medveten om sitt mål, mera hög och ädel än den, som nu skall väpna svenska folkets hand!

Kriget är förklaradt och budkafveln går med den härleksfulla kungatanken kring stad och land. En hängifven nation har redan börjat besvara den på ett sätt, som oförtydbart visar att den vill vara sina bästa traditioner trogen. Enigt, trofast börjar den resa sig som *en* man, och tätt, som svenska svärdshugg fordom, falla ett fattigt, men hjertevart folkets större och mindre skärftar i offerskålen.

Den gamle drottens qvällsol dalas och det ädla kungahufvudet är snart lika ljust utanpå som — inunder. Må vi hembära honom segern i hans

långa regeringens enda krig så raskt och fullständigt, att han må hinna se dess frukter verka till välsignelse.

Sveriges folk har aldrig räknat offren i de krig, som dess konungar förklarar. Men vare sig kampen ändats i segerfröjd eller den slagnes och tröttes yemodiga hvila, ha dock tusende sinom tusende hjertan svidit efter ömma förluster, och tusende sinom tusende platser, derifrån älskade ögon en gång blickade, stått tomma i svenska hem.

Huru annorlunda nu! När far och mor i fattigt tjäll en gång för sina barn skola tälja det krigets saga, skall det på mer än ett ställe heta: "Och den hemska sjukdomen hade redan angripit äfven dig, mitt älskade barn, vi voro för arma att sjelfve på rikemans sätt köpa ditt lif och vi skulle ej egt dig nu, om du ej blifvit ryckt som en brand ur elden och förd till en af dessa helsans härdar, som den stora kungatanken byggt så många i vårt land!"

Aldrig var det svenskmannased, att när konungen förklarade krig, någon vapenför svensk man gömde sig bakom spiseln. Ingen droppe svenskt blod var för ringa till offer för ett älskadt fosterland. Så är ej heller nu något svenskt mynt för litet att i kärlek gifvas till den krigsgärd, som uppsamlas landet rundt. Bland all den "öfvertro", åt hvilken materialisten ler, är ingen vackrare än den, att en gifvas värde och välsignelse bestämmes af gifvarens hjertelag. Vi tro att tjugufemöringen, som följes af en skälfvande tår vid minnet af någon älskad varelse, hvilken skördats af den hemska fiende, som man nu går att bekämpa, är ett lika

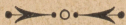
godt mynt som den rikes stora sedel. Till sist är det dock konungarnas konung som "summerar".

Har du sett tuberkulosen på nära håll? Har du sett huru den i årtal gömmer sig under små röda barnakinder och maskerar sig med rosens färger, för att plötsligt, obevekligt, obarmhertigt sträcka ut handen och gripa sitt rof?

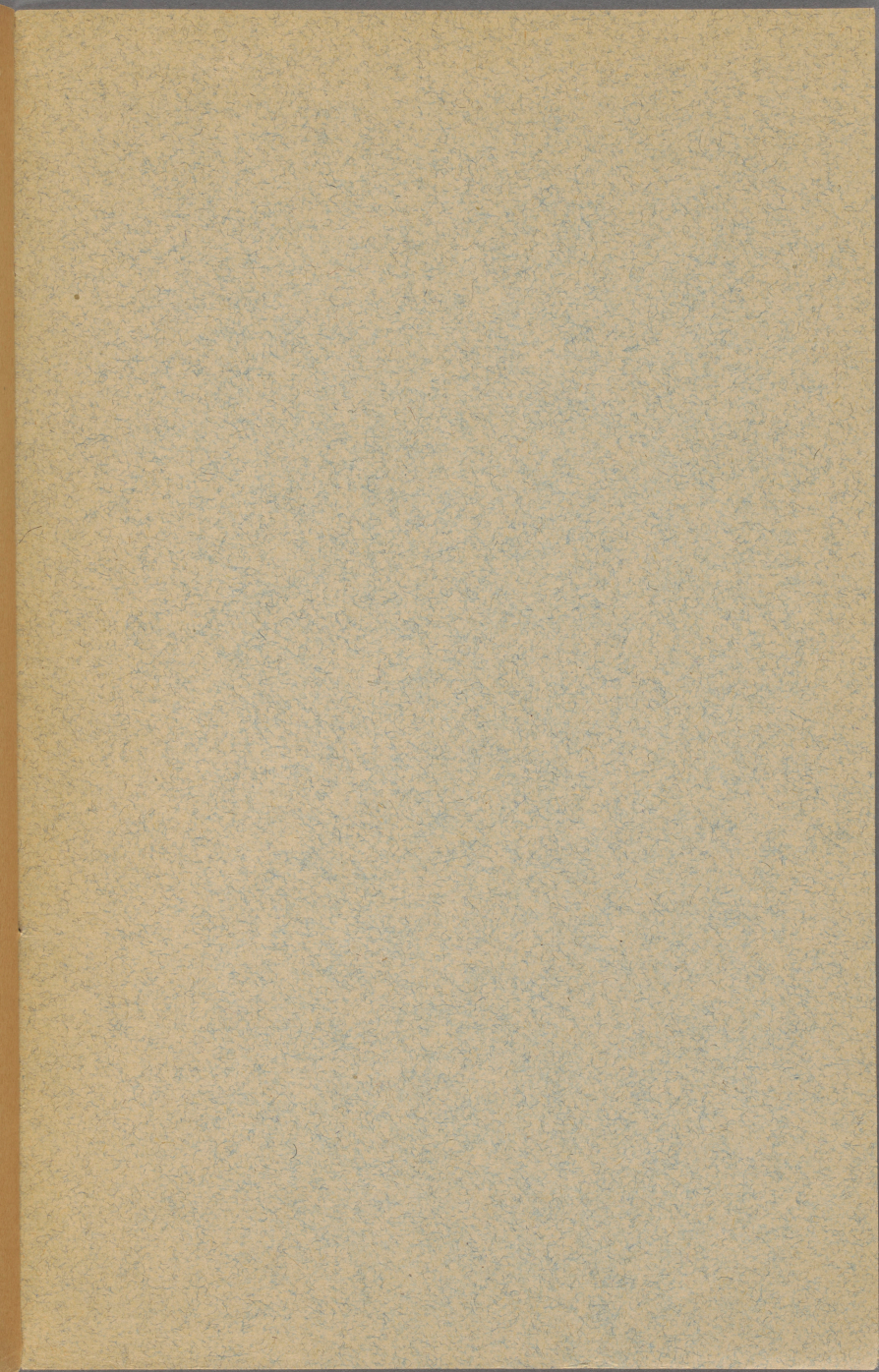
Har din uppmärksamhet följt en släkt, der detta hemska dödens frö till döden smyger sig fram genom led efter led såsom ett lidandets olycksaliga fideikommiss? Har du iakttagit dessa blomstrande ynglingar och jungfrur, hvilkas far eller mor i medelåldern "borttrycktes af något bröstlidande", och som, skenbart friska och starka, blomstra upp, hoppas på lifvet, vinna framgångar och kärlek, knyta band och bygga bo, för att, så snart de hunnit ge det hemska arfvet åt ännu en generation, plötsligt förvissna och dö?

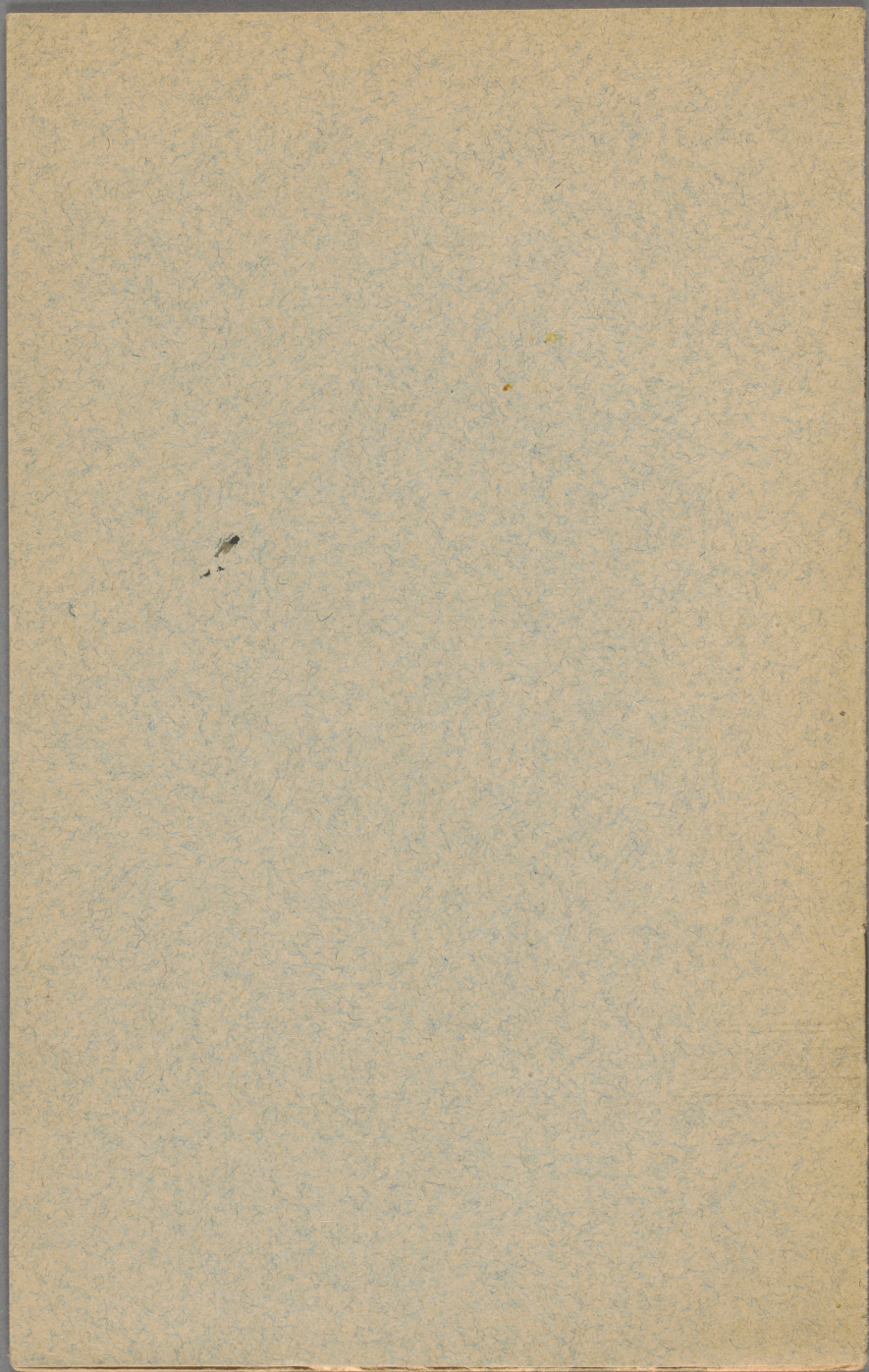
Har du det, då har du också med jubel helsat budskapet om att det just är mot denne fasansfulle, tyste, oblidkelige och smygande fiende, som konungen förklarar krig!

Sigurd.

Linköping 1897,
Östgöta Correspondentens boktryckeri.

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8
Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

Centimetres

TIFFEN® Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

